
RECU LL BIBLIOGRÀFIC COMENTAT SOBRE ANÀLISI DEL DISCURS

Lluís Payrató
Universitat de Barcelona

Vicent Salvador
Universitat de València

0. PREÀMBUL

Tret d'antecedents prou importants, com el de la retòrica clàssica, el despertar i el desenvolupament d'un camp d'estudi sobre el discurs té lloc a la segona meitat del segle xx. L'orientació més declaradament lingüística es consolida al llarg de la dècada del setanta i continua avui, quan tot just s'enceta la del noranta, constituint un dels àmbits més prolífics en el conjunt de les ciències del llenguatge. Conjuntament amb la gran productivitat bibliogràfica, dues característiques sobresortints haurien de ser assenyalades en tot aquest camí. En primer lloc, la combinació de la recerca d'una fonamentació teòrica amb el recull de dades de les més variades classes, totes, tanmateix, il·lustratives del fenomen discursiu, d'una banda molt evident però d'una altra encara poc recollit. En segon lloc, la inevitable interdisciplinarietat en què han acabat movent-se les investigacions sobre el discurs, més enllà de perspectives concretes d'anàlisi o d'acotacions volgudament reduccionistes del terreny d'estudi. L'activitat discursiva esdevé un centre d'anàlisi privilegiat però que només pot ser abordat en la seva totalitat des d'un angle multidisciplinari.

La recopilació bibliogràfica següent vol oferir una mostra representativa de diferents tendències i de diversos temes dins el camp de l'anàlisi del discurs, més en especial de l'anàlisi del discurs entesa com una de les ciències del llenguatge i, per consegüent, amb una orientació clarament lligada a la lingüística. S'han deixat al marge, per tant, punts de vista i àrees més allunyades de l'esmentada, i que connectarien amb línies d'investigació més o menys divergents, per exemple la sociològica, la psicològica, l'antropològica o la històrica. Per un altre costat, s'ha d'entendre que la delimitació dels apartats de què es compon la bibliografia següent és en conjunt indicativa, i no sempre, doncs, categòrica. En detriment dels articles més tècnics i especialitzats, s'ha preferit en general la inclusió d'obres recents (normalment posteriors a 1980) més aviat panoràmiques i introductòries, que facilitin en definitiva l'accés a cada una de les temàtiques. Per últim, al final de la recopilació s'inclou un recull complementari dels textos d'aquesta matèria que poden ser consultats en català o en castellà.

---

1. INTRODUCCIONS. OBRES DE TEMÀTICA GENERAL

La introducció més aprofundida en la temàtica de l'anàlisi del discurs continua sent segurament encara la de Brown i Yule (1983), completable en alguns aspectes –per exemple en el de l'anàlisi de la conversa– amb el manual de pragmàtica de Levinson (1983) (veg. apartat 4); les dues obres van ser concebudes simultàniament (i complementàriament) i es troben dins la mateixa col·lecció (Cambridge Textbooks in Linguistics). De lectura més lleugera i des d'una perspectiva més sociolingüística, el manual de Stubbs (1983) és l'únic que, lamentablement, es pot llegir en català o castellà. En aquestes dues llengües les lectures més recomanables són les de Rigau (1981), que es decanta cap a la lingüística textual i, en concret, cap als models generatius d'anàlisi dins d'aquest àmbit; Blecua (1982), una breu però excel·lent introducció a molts dels temes inclosos dins la lingüística de la parla; Lozano *et al.* (1986), des d'una perspectiva semiòtica; Lavandera (1985), sobre la metodologia i els fonaments lingüístics de l'anàlisi discursiva, i l'estat de la qüestió de Cabré (1984), decantat, però, cap a la tradició francesa d'anàlisi del discurs. En aquesta línia, més connectada amb la lexicologia i la lexicometria, els treballs de Maingueneau són els més convenients com a lectures inicials. També dins la tradició francesa, però amb un vessant més pragmàtic, cal esmentar les obres de Ducrot, probablement massa complexes, però, com a primeres lectures. Tres complements importants de les lectures anteriors es troben en el tractat de Sperber i Wilson (1986), un treball que ha revolucionat considerablement els estudis de comunicació amb el propugnat *principi de rellevància*; en el manual de Saville-Troike (1983), que recull les formulacions del corrent conegut amb els termes d'*etnologia de la parla* o de *la comunicació*, i en el llibre de Milroy (1987), centrat especialment en els aspectes metodològics de l'anàlisi sociolingüística del llenguatge. De les nombrosíssimes obres de recopilació (la majoria *readings* o actes de congressos) publicades en els darrers deu o quinze anys, una síntesi de les quals es troba en l'apartat següent, val la pena destacar per sobre de totes la de Dijk (ed.) (1985), una autèntica enciclopèdia en quatre volums sobre tots els aspectes que envolten el fenomen del discurs. El primer dels volums és l'introducció i repassa les subdisciplines de l'anàlisi del discurs; el segon es dedica a les dimensions del discurs, el tercer al discurs i al diàleg, i l'últim a l'anàlisi del discurs en la societat. Finalment, el monogràfic de la revista *Text* que reportem és una perspectiva global dels camins que, previsiblement, seguirà l'anàlisi del discurs durant la dècada dels noranta, segons un ampli conjunt de primers especialistes en aquesta disciplina.

BLECUA, J. M.: *Qué es hablar*. Barcelona, Salvat, 1982.

BROWN, G. & YULE, G.: *Discourse Analysis*. Cambridge, Cambridge University Press, 1983.

CABRÉ, M. T.: "L'anàlisi del discurs, entre la confusió i la polèmica". *Llengües en contacte* 3 (1984), 34-50.

Reproduït a *Llengua & Literatura* 1 (1986), 281-304.

CARON, J.: *Les régulations du discours. Psycholinguistique et pragmatique du langage*. París, PUF, 1983.

COULTHARD, M.: *An Introduction to Discourse Analysis*. Londres, Longman, 2a. ed., 1985.

DIJK, T. A. van: *Text and context. Explorations in the semantics and pragmatics of discourse*. Londres, Longman, 1977.

DIJK, T. A. van & KINTSCH, M.: *Strategies of discourse comprehension*. Londres, Academic Press, 1983.

- DUCROT, O.: *Les échelles argumentatives*. París, Minuit, 1980.
- DUCROT, O.: *Le dire et le dit*. París, Minuit, 1984.
- FAIRCLOUGH, N.: *Language and power*. London, Longman, 1989.
- GOFFMAN, E.: *Forms of talk*. Oxford, Blackwell, 1981.
- LAVANDERA, B.: *Curso de lingüística para el análisis del discurso*. Buenos Aires, Centro Editor de América Latina, 1985.
- LOZANO, J., PEÑA-MARÍN, C. & ABRIL, G.: *Análisis del discurso. Hacia una semiótica de la interacción textual*. Madrid, Cátedra, 2a ed., 1986.
- MAINGUENEAU, D.: *Initiation aux méthodes de l'analyse du discours*. París, Hachette, 1976.
- MAINGUENEAU, D.: *Nouvelles tendances en analyse du discours*. París, Hachette, 1987.
- MILROY, L. (1987): *Observing and analyzing natural language. A critical account of sociolinguistic method*. Oxford, Blackwell, 1987.
- MININNI, G.: *Discorsi in analisi*. Bari, Adriatica, 1988
- ONG, W. J.: *Orality and literacy. The technologizing of the word*. Londres, Methuen, 1982.
- PERELMAN, C.: *L'empire rhétorique. Rhétorique et argumentation*. Notre Dame, University of Notre Dame Press, 1982.
- RIGAU, G.: *Gramàtica del discurs*. Bellaterra, Publicacions del Departament de Filologia Hispànica de la Universitat Autònoma de Barcelona, 1981.
- SAVILLE-TROIKE, M.: *The ethnography of communication. An introduction*. Oxford, Blackwell, 1982.
- SPEERBER, D. & Wilson, D.: *Relevance. Communication and Cognition*. Oxford, Blackwell, 1986.
- STUBBS, M.: *Discourse analysis. The sociolinguistic analysis of natural language*. Oxford, Blackwell, 1983.

Monogràfics de revistes:

-*Text. An interdisciplinary journal for the study of discourse*, vol. 10, 1/2 (1990).

2. OBRES DE RECULL

- BUTTERWORTH, B. (ed.): *Language production*. Londres, Academic Press. Vol. 1: *Speech and talk*, 1980. Vol. 2: *Development writing and other language processes*, 1983.
- CONTE, M. E., PETŐFI, J. & SÖZER, E. (eds.): *Text and discourse connectedness*. Amsterdam, Benjamins, 1989.
- COULTHARD, M. & MONTGOMERY, M. (eds.): *Studies in discourse analysis*. Londres, Routledge, 1981.
- DIJK, T. A. van (ed.): *Handbook of discourse analysis*. Londres, Academic Press, 1985, 4 vols.
- DITTMAR, N. (ed.): *Variation and discourse*. Berlín, Mouton de Gruyter, 1987.
- GUMPERZ, J. J. (ed.): *Language and social identity*. Cambridge, Cambridge University Press, 1981.
- HICKEY, L. (ed.): *The pragmatics of style*. Londres, Routledge, 1989.

- JOSHI, A., WEBBER, B. & SAG, F. (eds.): *Elements of discourse understanding*. Cambridge, Cambridge University Press, 1981.
- PARRET, H., SBISA, M. & VERSCHUEREN, J. (eds.): *Possibilities and limitations of pragmatics*. Amsterdam, Benjamins, 1981.
- RICHARDS, J. C. & SCHMIDT, R. W. (eds.): *Language and communication*. Londres, Longman, 1983.
- SCHIFFRIN, D. (ed.): *Meaning, form, and use on context. Linguistic applications*. Washington, Georgetown University Press, 1984.
- STEINER, E. H. & VELTMAN, R. (eds.): *Pragmatics, discourse and text. Some systemically-inspired approaches*. Londres, Pinter, 1988.
- TANNEN, D. (ed.): *Analysing discourse. Text and talk*. Washington, Georgetown University Press, 1981.
- TANNEN, D. (ed.): *Coherence in spoken and written discourse*. Norwood, Ablex, 1982.
- TANNEN, D. (ed.): *Spoken and written language. Exploring orality and literacy*, Norwod, Ablex P.C., 1982.
- VERSCHUEREN, J. & BERTUCCELLI-PAPI, M. (eds.): *The pragmatic perspective*. Amsterdam, Benjamins, 1987.
- WERTH, P. (ed.): *Conversation and discourse. Structure and interpretation*. Nova York, St. Martin's Press, 1981.

3. LINGÜÍSTICA DEL TEXT

No es pot establir una distinció clara i permanent entre els termes *anàlisi del discurs* i *lingüística textual*, i doncs entre els seus respectius camps d'estudi. Si de cas, es pot parlar amb prudència de dues orientacions que algunes vegades divergeixen en qüestions de grau i de matís, o bé en la selecció de l'objecte d'estudi i en la perspectiva d'anàlisi. En aquests casos, la lingüística textual tendiria a l'anàlisi del llenguatge escrit i l'anàlisi del discurs al de la llengua oral. La primera connectaria més aviat amb els intents d'allargar el domini de la pràctica lingüística des dels models centrats en el text, com a unitats d'anàlisi, i la segona se situaria en un àmbit pragmàtic o sociolingüístic, on el discurs és examinat com un producte del llenguatge, com una mostra de l'ús lingüístic. L'obra de Rigau (1981), ja esmentada més amunt, i les de Bernárdez (1982) i Bernárdez (ed.) (1987) són les més recents i millors introduccions des del punt de vista de la lingüística textual que es poden trobar en català o castellà. Cassany (1987) ofereix un treball més en la línia pedagògica de l'elaboració discursiva, mentre que les fonts dels treballs considerables ja com a clàssics poden rastrejar-se a partir de les obres de Beaugrande, Petöfi i les citades en l'apartat anterior de van Dijk.

- BEAUGRANDE, R. A. DE & DRESSLER, W.: *Introduction to text linguistics*. Londres, Longman, 1981.
- BEAUGRANDE, R. A. de: *Text production. Toward a science of composition*. Norwood, Ablex, 1984.
- BERNÁRDEZ, E.: *Introducción a la lingüística del texto*. Madrid, Espasa-Calpe, 1982.
- BERNÁRDEZ, E. (ed.): *Lingüística del texto*, Madrid, Arco/Libros, 1987.
- CASSANY, D.: *Descriure escriure. Com s'aprèn a escriure*. Barcelona, Empúries, 1987.
- HALLIDAY, M. A. K. & HASAN, R.: *Cohesion in English*. Londres, Longman, 1976.

-
- HALLIDAY, M. A.K. & HASAN, R.: *Language, context and text: aspects of language in a social-semiotic perspective*, Victoria, Deakin University, 1985 (2a. ed., Oxford University Press, 1989).
- PETÖFI, J. S. (ed.): *Text vs. sentence. Basic questions of text linguistics*. Hamburg, Buske, 2 vols., 1979.
- PETÖFI, J. S. (ed.): *Text vs sentence continued*. Hamburg, Buske, 1981.
- PETÖFI, J. S.: *Text and discourse constitution. Empirical aspects. Theoretical approaches*. Berlín, Mouton de Gruyter, 1988.

4. PRAGMÀTICA

L'estudi de l'ús comunicatiu emprès per la pragmàtica no pot acabar sent sinó una anàlisi textual i discursiva, de manera que les fronteres entre l'anàlisi del discurs i la pragmàtica no es poden definir tampoc d'una manera dràstica i definitiva. El manual de Levinson (1983), molt recentment traduït a l'espanyol, serveix com una adequada introducció, de nivell molt alt, al camp de la pragmàtica, i completa l'obra de Brown i Levinson (1983) apuntada a l'apartat 1. Una perspectiva lleugerament diferent es trobarà en el manual de Leech (1983), lamentablement no traduït, més assequible però menys ampli que l'anterior. També en castellà, l'obra de Schlieben-Lange és la més senzilla i breu de les introduccions, però cal tenir en compte que l'original alemany és de 1975. Bustos (1981), per la seva part, tracta dels fenòmens de la referència, la quantificació i la modalitat en espanyol. Tant per l'estructura com pels continguts, resulten bastant més discutibles com a manuals introductoris les obres de Berrendonner (1981), traduïda al castellà, Eluerd (1981) i Cervoni (1987). En castellà es pot emprendre també un estudi sobre la qüestió dels actes de parla a partir de les traduccions d'Austin i Searle.

- AUSTIN, J. L.: *How to do things with words*. Oxford, The Clarendon Press, 1962.
- BACH, K. & HARNISH, R. M.: *Linguistic communication and speech acts*. Cambridge, The MIT Press, 1979.
- BERRENDONNER, A.: *Éléments de pragmatique linguistique*. París, Minuit, 1981.
- BUSTOS, E.: *Pragmática del español. Negación, cuantificación y modo*. Madrid, U.N.E.D., 1986.
- CERVONI, J.: *L'énonciation*. París, P.U.F., 1987.
- ELUERD, R.: *La pragmatique linguistique*. París, Nathan, 1985.
- LEECH, G.: *Principles of pragmatics*. Londres, Longman, 1983.
- LEVINSON, S. C.: *Pragmatics*. Cambridge, Cambridge University Press, 1983.
- SÁNCHEZ DE ZAVALA, V.: *Indagaciones praxiológicas sobre la actividad lingüística*. Madrid, Siglo XXI, 1973.
- SCHLIEBEN-LANGE, B.: *Pragmática lingüística*. Madrid, Gredos, 1987. (Edició original en alemany: Stuttgart, Kohlhammer, 1975).

-
- SEARLE, J. L.: *Speech acts. An essay in the philosophy of language*. Cambridge, Cambridge University Press, 1969.
- SEARLE, J. L.: *Expression and meaning. Studies in the theory of speech acts*. Cambridge, Cambridge University Press, 1979.

5. ANÀLISI DE LA CONVERSA

La interdisciplinarietat característica de l'anàlisi del discurs es comprova de la forma més clara possible en el cas de l'anàlisi de la conversa, una activitat que ha estat estudiada des de múltiples perspectives, de les quals una mostra bibliogràfica prou representativa ja s'ha presentat en l'article de Cots *et al.* inclòs en aquest volum. Les obres següents són un conjunt de les més panoràmiques sobre el món de la conversa, amb l'aportació de Grice (1975) que propugnà el principi de cooperació i les màximes conversacionals com una guia d'anàlisi en aquest camp. En català i en castellà es poden utilitzar com a síntesis i/o breus introduccions les nombroses referències incloses dins les obres de Criado de Val (1980) i sobretot de Blecua (1982), els darrers capítols dels llibres de Levinson (1983), van Dijk (1978) i Payrató (1990) (vegeu l'apèndix final), i els articles de Tuson (1988) i Salvador (1988).

- BEATTIE, G.: *Talk. An analysis of speech and non-verbal behaviour in conversation*. Milton Keynes, Open University Press, 1983.
- CHEEPEN, C.: *The predictability of informal conversation*. Londres, Pinter Publishers, 1988.
- COSNIER, J. & KERBRAT-ORECCHIONI, C. (dirs.): *Décrire la conversation*. Lió, Presses Universitaires de Lyon, 1987.
- CRIDO DE VAL, M.: *Estructura general del coloquio*. Madrid, SGEL, 1980.
- DASCAL, M. (ed.): *Dialogue. An interdisciplinary approach*. Amsterdam, Benjamins, 1985.
- EDMONDSON, W.: *Spoken discourse. A model for analysis*. Londres, Longman, 1981.
- GOODWIN, C.: *Conversational organization*. Nova York: Academic Press, 1981.
- GRICE, H. P.: "Logic and conversation". Dins P. Cole & J. L. Morgan (eds.): *Syntax and semantics. 3. Speech acts*. Nova York, Academic Press, 1975, 41-58.
- MININNI, G.: *Dialogo e argomentazione*. Bari, Adriatica, 1983.
- ROGER, D. & BULL, P. (eds.): *Conversation: an interdisciplinary perspective*. Clevedon, Multilingual Matters, 1989.
- SALVADOR, V.: "Metadiscurs efímer (Una aproximació lúdica al joc conversacional)". *L'Espill* 27 (1988) 11-20.
- STATI, S.: *Il dialogo. Considerazioni di linguistica pragmatica*. Nàpols, Liguori, 1982.
- TUSON, A.: "El comportament lingüístic: l'anàlisi conversacional". Dins A. Bastardas & J. Soler (eds.): *Sociolingüística i llengua catalana*. Barcelona, Empúries, 1988, 133-154.
- WARDHAUGH, R.: *How conversation works*. Oxford, Blackwell, 1985.

Monògrafs de revistes:

- *Communications* 30 (1979): *La conversation*.

---

6. DISCURS LITERARI

Òbviament són moltes les aproximacions possibles a l'estudi de la literatura, i fins i tot al del text literari. Aquí hem seleccionat només algunes de les obres que es plantegen aquest tema des d'una perspectiva teòrica i amb uns interessos lingüístics, en relació amb les teories del text o del discurs. Tuson (1990) presenta clarament la conveniència d'una aproximació teòrico-lingüística, tal com fa també Salvador (1986 i 1988). Fowler (1981 i 1986) opta decididament per una crítica lingüística que s'ocupi del discurs literari com una mena més de discurs. En aquest sentit, el volum editat per van Dijk (1985) és, de fet, un complement del *Handbook of Discourse Analysis* editat el mateix any per aquest autor. La de Maingueneau (1986) és també una aproximació lingüística i discursiva, extraordinàriament útil i de gran claredat expositiva. Aquesta mena de tractament unificador de lingüística i teoria literària és la que es proposa programàticament la nova col·lecció *Interfaces*, amb títols com els de Birch (1989) i Toolan (1988), el darrer dels quals exemplifica l'aplicació d'aquest programa a l'estudi del relat, tal com trobem també a Adam (1984). La nova teoria del relat sap combinar profitosament la narratologia estructural (literària) amb aportacions com ara la de Labov en el camp del relat col·loquial. Angenot (1982) se centra en l'estudi de l'assaig des d'una perspectiva discursiva i de teoria de l'argumentació, i amb propostes de tipologia genèrica molt lúcides. Finalment, en l'orientació de la teoria del text inspirada per Petőfi i –a l'estat espanyol– per García Berrio, trobem les obres de Chico (1988) i Albaladejo (1986).

ADAM, J. B.: *Le récit*. París, PUF, 2a. ed., 1987.

ANGENOT, M.: *La parole pamphlétaire*. París, Payot, 1982.

ALBALADEJO, T.: *Teoría de los mundos posibles y macroestructura narrativa*. Alacant, Universidad de Alicante, 1986.

BIRCH, D.: *Language, literature and critical practice. Ways of analysing text*. London, Routledge, 1989.

CARTER, R. & SIMPSON, P. (eds.): *Language, discourse and literature. An introductory reader in discourse stylistics*. Londres, Hyman, 1989.

CHICO RICO, F.: *Pragmática y construcción literaria. Discurso retórico y discurso narrativo*. Alacant, Universidad de Alicante, 1988.

DIJK, T. A. van (ed.): *Discourse and literature*. Amsterdam, Benjamins, 1985.

FOWLER, R.: *Literature as social discourse*. London, Batsford, 1981.

FOWLER, R.: *Linguistic criticism*. Oxford, Oxford Academic Press, 1986.

MAINGUENEAU, D.: *Éléments de linguistique pour le texte littéraire*. París, Bordas, 1986.

MAINGUENEAU, D.: *Pragmatique pour le texte littéraire*. París, Bordas (en premsa).

PETŐFI, J. S. & GARCÍA BERRIO, A.: *Lingüística: el texto y crítica literaria*. Madrid, Comunicación, 1978.

SALVADOR, V.: *El gest poètic. Cap a una teoria del poema*, Publicacions de l'Abadia de Montserrat/Institut de Filologia Valenciana, 2a. ed., 1986.

SALVADOR, V.: *La frontera literària. (Dotze discursos sobre el discurs)*. Barcelona, PPU, 1988.

TOOLAN, M. J.: *Narrative. A critical linguistic introduction*. Londres, Routledge, 1988.

TUSON, J.: *El llenguatge i el plaer. Incursions lingüístiques en terra literària*. Barcelona, Empúries, 1990.

-
- VIANA, A.: "Fuster in fabula". *Els Marges* 38 (1987), 33-43.
VUILLAUME, M.: *Grammaire temporelle des récits*. París, Minuit, 1990.
WATTS, R. J.: *The pragmalinguistic analysis of narrative texts*. Tübingen, Narr, 1981.

7. DISCURS DELS MASS MEDIA

El discurs dels mitjans de comunicació és avui objecte d'atenció per a diverses disciplines, entre les quals enumeraríem la sociologia, la teoria de la comunicació, l'anàlisi periodística i la sociolingüística -que, en l'àmbit català, s'ha de plantejar, com és obvi, la potència dels nous mitjans en un procés de normalització. Parés *et alii* (1988) ofereixen un amplíssim repertori de bibliografia a l'abast en espanyol i en català. Revistes com ara *IJSL*, *Anàlisi* o la noudata *Periodística* són d'interès per als estudiosos d'aquests temes. Pel que fa a una perspectiva catalana, les actes de l'àrea corresponent del Segon Congrés contenen aportacions d'un gran nombre d'investigadors catalans en aquest camp. Recentment, la preocupació per la llengua dels mass media -i particularment de la televisió- ha generat alguns volums col·lectius sobre el tema. L'anàlisi del discurs, una vegada més, es troba al bell mig d'aquests diversos enfocaments. Un dels gèneres més estudiats ha estat el de les notícies: Van Dijk (1988) és un llibre absolutament clau en tant que aproximació estrictament analític-discursiva en un terreny on la (macro-)sociologia és la perspectiva dominant. També Hartley (1982) i, com a treball més monogràfic, Jucker (1986) són de lectura profitosa. Gomis (1989) planteja una tipologia dels gèneres periodístics no exempta d'interès teòric però en una línia més clàssica i descriptiva. Des d'una perspectiva semiòtica globalitzadora, González Requena (1988 i 1989) se centra en el discurs televisiu amb un penetrant estil intel·lectual. No cal dir, d'altra banda, que la bibliografia general d'anàlisi del discurs que tracta el problema de les relacions entre oralitat i escriptura és útil per a l'estudi de la peculiar oralitat dels media àudio-visuals. Així mateix, per a l'estudi del discurs publicitari caldrà tenir en compte la bibliografia sobre l'argumentació i la retòrica de la persuasió.

- AA DD.: *Segon congrés internacional de la llengua catalana, V, Àrea 4, Mitjans de comunicació i noves tecnologies*. Barcelona, Fundació del Segon Congrés, 1989.
CABRÉ, M.T. & ANGLADA, E.: "Une polémique sur la situation linguistique en Catalogne. Jalons pour une analyse". *Mots* 8 (1984), 147-167.
CASASÚS, J. M.: *Iniciación a la periodística*. Barcelona, Teide, 1988.
DIJK, T. A., van: *News as Discourse*. Hillsdale, LEA, 1988.
FERRANDO, A., (ed.): *La llengua als mitjans de comunicació*. València, Universitat de València, 1990.
FONTCUBERTA, M.: *Estructura de la notícia periodística*. Barcelona, ATE, 1980.
GIFREU, J.: *Mass communication research in Catalunya* (monografia de la revista *Anàlisi*). Bellaterra, Universitat Autònoma de Barcelona, 1988.

-
- GOMIS, LL.: *Teoria dels gèneres periodístics*. Barcelona, Generalitat de Catalunya, 1989.
- GONZÁLEZ REQUENA, J.: *El discurso televisivo*. Madrid, Cátedra, 1988.
- GONZÁLEZ REQUENA, J.: *El espectáculo informativo o la amenaza de lo real*. Madrid, Akal, 1989.
- HARTLEY, J.: *Understanding News*. London/New York, Methuen, 1982.
- JUCKER, A.H.: *News Interviews: A pragmalinguistic analysis*. Amsterdam, Benjamins, 1986.
- MARTÍNEZ, J. L.: *El lenguaje periodístico*. Madrid, Paraninfo, 1990.
- MOLLÀ, T.: *La llengua dels mitjans de comunicació*. Alzira, Bromera, 1990.
- MORAGAS, M. de (ed.): *Sociología de la comunicación de masas*, 4 vols. Barcelona, Gustavo Gili, 1985.
- PARÉS, M., et alii: *Spanish Bibliography on Mass Communication*. Barcelona, UAB, 1988.
- PÉREZ TORNERO, J. M.: *La semiótica de la publicidad*. Barcelona, Mitre, 1982.
- QUESADA, M.: *La entrevista: obra creativa*. Barcelona, Mitre, 1984.
- RODRIGO, M.: *La construcción de la noticia*. Barcelona, Paidós, 1989.
- SALVADOR, V. (ed.): *Teletextos. Lectures de teoria de la comunicació*. València, Universitat de València, 1989.
- SCHUEREWEGEN, F.: "Télédialogisme", *Poétique* 81 (1990).
- TUBAU, I.: *El català que ara es parla. Llengua i periodisme a la ràdio i la televisió*. Barcelona, Empúries, 1990.
- TRESSERRAS, J.M. & MARÍN, E.: *El regne del subjecte. Per una teoria materialista de la comunicació social*. Barcelona, El Llamp, 1987.
- VERON, E.: *Construire l'événement*. París, Minuit, 1981.

Monogràfics de revistes:

- International Journal of the Sociology of Language*, 48 (1984): *Language and Television*.
- Periodística*, 1 (1989): *Història i mètode crític dels textos periodístics*.

8. DISCURS I ENSENYAMENT

Un dels camps més treballats en l'anàlisi del discurs i de la conversa ha estat el del discurs escolar, és a dir, el produït en la interacció mestre-alumne a l'aula. L'aplicació a la millora de l'ensenyament d'aquesta mena d'estudis és prou òbvia, i la seva transcendència i la facilitat d'obtenció de les dades són factors que poden explicar el ràpid desenvolupament que ha tingut lloc en aquesta àrea concreta, almenys si es compara amb una gran part de les restants parcel·les de l'anàlisi discursiva.

- BRAZIL, D. C., COULTHARD, M. & JOHN, C. M.: *Discourse, intonation and language teaching*. Londres, Longman, 1980.
- CAZDEN, C. B. (ed.): *Classroom discourse. The language of teaching and learning*. Londres, Heinemann, 1988.
- CROMBIE, W.: *Discourse and language learning. A relational approach to syllabus design*. Oxford, Oxford University Press, 1985.

-
- FINE, J. (ed.): *Second language discourse. A textbook of current research / Advances in discourse processes*. Norwood, Ablex, 1988.
- LARSEN-FREEMAN, D. (ed.): *Discourse analysis in second language research*. Rowley, Mass., Newbury House, 1980.
- RILEY, P. (ed.): *Discourse and learning*. Londres, Longman, 1985.
- STUBBS, M.: *Language, schools and classrooms*. Londres, Methuen, 1976.
- STUBBS, M.: *Educational linguistics*. Nova York, Blackwell, 1986.

9. ALTRES TIPUS DE DISCURS

La miscel·lània tria d'aquest apartat vol il·lustrar les moltes parcel·les en què s'ha anat desenvolupant l'anàlisi del discurs, la majoria, de fet, encara per estudiar amb detall. El discurs terapèutic, amb una obra gairebé clàssica de Labov i Fanshel (1977), el de l'esquizofrènia (Moya 1989), el polític (Kerbrat-Orecchioni & Mouillaud (eds.) 1987), el legal (Goodrich 1987), el discurs dels historiadors (Lozano 1987), el discurs col·loquial o quotidià (Payrató 1990), el discurs lingüístic normatiu (Berrendonner 1982) o el discurs de l'humor (Nash 1985) són exemples d'aquestes possibilitats. Una de les àrees en què més han proliferat els estudis en els darrers anys, per causes fàcilment imaginables, ha estat el de la comunicació i el discurs interètnic i intercultural. La recent recopilació de Knapp *et alii.* (eds.) (1987) constitueix un bon punt de partença en aquesta modalitat discursiva. Finalment, la relació entre discurs oral i discurs escrit és àmpliament plantejada per Halliday (1985).

- BERRENDONER, A.: *L'eternel grammarien. Étude du discours normatif*. Berna, Lang, 1982.
- COMBETTES, B./TOMASSONE, R.: *Le texte informatif, aspects linguistiques*. Brussel·les, De Boeck, 1988.
- GOODRICH, P.: *Legal discourse. Studies in linguistics, rhetoric and legal analysis*. Houndmills, Macmillan, 1987.
- HALLIDAY, M.A.K.: *Spoken and written language*. Victoria, Deakin University (2a. ed., Oxford University Press, 1989).
- KERBRAT-ORECCHIONI, C. & MOULLAUD, M. (eds.): *Le discours politique*. Lió, Presses Universitaires de Lyon, 1984.
- KNAPP, K., ENNINGER, W. & KNAPP-POTTHOFF (eds.): *Analyzing intercultural communication*. Berlín, Mouton de Gruyter, 1987.
- LABOV, W. & FANSHIEL, D.: *Therapeutic Discourse. Psychotherapy as Conversation*. Londres, Academic Press, 1977.
- LOZANO, J.: *El discurso de la historia*. Madrid, Alianza, 1987.
- MOYA, J.: "Una anàlisi formal del llenguatge esquizofrènic". *Límits* 7 (1989), 33-45.
- NASH, W.: *The language of humour. Style and technique in comic discourse*. Londres, Longman, 1985.
- PAYRATÓ, L.: *Català col·loquial. Aspectes de l'ús corrent de la llengua catalana*. València, Publicacions de la Universitat de València, 2a. ed., 1990.
- VIANA, A.: "Sobre el català col·loquial". *Els Marges*, 35 (1986), 86-94
- VIANA, A.: "Els cinc rellotges de Margin Joos". *L'Espill* 23-24 (1986), 43-59.

---

10. ALTRES TEMÀTIQUES ESPECÍFIQUES

Naturalment, els títols recollits fins ara no esgoten ni de bon tros l'àmplia diversitat de temes englobables en l'univers de l'anàlisi discursiva. Recollint una sèrie de treballs recents, aquesta tria final vol fer almenys una breu referència a aspectes tan importants com el de l'argumentació (Anscombe i Ducrot 1988), l'estructuració discursiva (Mandler 1984), la possibilitat de dissenyar models combinats sobre els productes verbals i no verbals (Arndt & Janney 1987), la variació en el discurs oral i escrit (Biber 1988) i les relacions entre significat i interpretació (Espinal 1988), l'única de les obres fins ara en català que planteja aquest tema central de la pragmàtica lingüística. Kerbrat-Orecchioni (1980, 1986) ofereix dos estudis sobre la subjectivitat i l'implícit en l'ús lingüístic. D'altres centres d'interès més particulars es troben al voltant del fenomen de la cortesia (lingüística), objecte actualment de nombrosos treballs (Brown i Levinson 1987), la manifestació dels prejudicis en el discurs (van Dijk 1984), les estratègies discursives (Gumperz 1982) i les rutines lingüístiques, els marcadors discursius i altres fenòmens observables en el joc conversacional (Coulmas (ed.) 1983) Schifffrin 1987, Tannen 1988), o les característiques de l'entonació en el discurs (Johns-Lewis 1986). El tema del llenguatge i la dona és tractat per Coates (1986) i Violi (1986). Entre els encara pocs textos catalans enfocats des de les perspectives pragmàtica i discursiva, es poden destacar els estudis de Conca (1987) sobre les parèmies, de Salvador (1989) sobre la metàfora i de Bassols (1990) sobre les endevinalles.

- ANSCOMBRE, J. C. & DUCROT, O.: *L'argumentation dans la langue*. Lieja, Mardaga, 2a. ed., 1988.
- ARNDT, H. & JANNEY, R. W.: *InterGrammar. Toward an integrative model of verbal, prosodic and kinesic choices in speech*. Berlín, Mouton de Gruyter, 1987.
- BASSOLS, M. M.: *Anàlisi pragmàtica de les endevinalles catalanes*. Barcelona, Publicacions de l'Abadia de Montserrat, 1990.
- BIBER, D.: *Variation across speech and writing*. Cambridge, Cambridge University Press, 1988.
- BROWN, P. & LEVINSON, S. C.: *Politeness. Some universals in language usage*. Cambridge, Cambridge University Press, 2a ed., 1987.
- COATES, J.: *Women, men and language*. London, Longman, 1986.
- CONCA, M.: *Paremiologia*. València, Publicacions de la Universitat de València, 1987.
- COULMAS, F. (ed.): *Conversational routine. Exploration in standardized communication situations and pre-patterned speech*. La Haia, Mouton, 1981.
- DREW, P. & WOOTON, D. (eds.): *Erving Goffman. Exploring the Interaction Order*. Cambridge, Polity Press, 1988.
- DIJK, T. A. van: *Prejudice in discourse. An analysis of ethnic prejudice in cognition and conversation*. Amsterdam, Benjamins, 1984.
- ESPINAL, M. T.: *Significat i interpretació*. Barcelona, Publicacions de l'Abadia de Montserrat, 1988.
- GUMPERZ, J. J.: *Discourse strategies*. Cambridge, Cambridge University Press, 1982.
- JOHNS-LEWIS, C.: *Intonation in discourse*. Londres, Croom Helm, 1986.
- KERBRAT-ORECCHIONI, C.: *L'énonciation. De la subjectivité dans la langue*. París, Colin, 1980.

- KERBRAT-ORECCHIONI, C.: *L'implicite*. París, Colin, 1986.
- MANDLER, J. M.: *Stories, scripts, and scenes. Aspects of schema theory*. Hillsdale, Erlbaum, 1984.
- MEYER, M.: *Logique, langage et argumentation*. París, Hachette, 1982.
- MIZZAU, M.: *L'ironia. La contraddizione consentita*. Milà, Feltrinelli, 1984.
- RIGAU, G.: "Connexity Established by Emphatic Pronouns", dins CONTE, M.E., PETŐFI, J. & SÖZER, E. (eds): *Text and discourse connectedness*, Amsterdam, Benjamins, 1989, pàgs. 191-205.
- SALVADOR, V.: "La metàfora nostra de cada dia". *Límits* 6 (1989), 23-41.
- SCHIFFRIN, D.: *Discourse markers*. Cambridge, Cambridge University Press, 1987.
- SWEETSER, E.: *From etymology to pragmatics. Metaphorical and cultural aspects of semantic structure*. Cambridge, Cambridge University Press, 1990.
- TANNEN, D.: *That's not wat I meant! How conversational style makes or breaks your relations with others*. London, Dent, 2a. ed., 1987.
- TANNEN, D.: *Talking voices. Repetition, dialogue, and imagery in conversational discourse*. Cambridge, Cambridge University Press, 1989.
- VIOLI, P.: *L'infinito singolare. Considerazioni sulla differenza sessuale nel linguaggio*. Verona, Essedue, 1986.

APÈNDIX. TEXTOS D'INTERÈS GENERAL CONSULTABLES EN CATALÀ O CASTELLÀ

- ALBALADEJO, T.: *Teoría de los mundos posibles y macro-estructura narrativa*. Alacant, Universidad de Alicante, 1986.
- AUSTIN, J. L.: *Cómo hacer cosas con palabras. Palabras y acciones*. Barcelona, Paidós, 1981.
- BASSOLS, M. M.: *Anàlisi pragmàtica de les endevinalles catalanes*. Montserrat, Publicacions de l'Abadía de Montserrat, 1990.
- BERNÁRDEZ, E.: *Introducción a la lingüística del texto*. Madrid, Espasa-Calpe, 1982.
- BERNÁRDEZ, E.: *Lingüística del texto*. Madrid, Arco/Libros, 1987.
- BERRENDONER, A.: *Elementos de pragmática lingüística*. Buenos Aires, Gedisa, 1987.
- BLECUA, J. M.: *Qué es hablar*. Barcelona, Salvat, 1982.
- BUSTOS, E.: *Pragmática del español*. Madrid, UNED, 1986.
- CABRÉ, M. T.: "L'anàlisi del discurs, entre la confusió i la polèmica". *Llengües en contacte* 3 (1984), 34-50.
Reproduït a *Llengua & Literatura* 1 (1986), 281-304.
- CARON, J.: *Las regulaciones del discurso. Psicolingüística y pragmática del lenguaje*. Madrid, Gredos, 1989.
- CASSANY, D.: *Descriure escriure. Com s'aprèn a escriure*. Barcelona, Empúries, 1987.
- CHICO RICO, F.: *Pragmática y construcción literaria. Discurso retórico y discurso narrativo*. Alacant, Universidad de Alicante, 1988.
- CONCA, M.: *Paremiologia*. València, Publicacions de la Universitat de València, 1987.
- CRiado DE VAL, M.: *Estructura general del coloquio*. Madrid, SGEL, 1980.
- DIJK, T. A. van: *Texto y contexto. Semántica y pragmática del discurso*. Madrid, Cátedra, 1980.

- DIJK, T. A. van: *La ciencia del texto. Un enfoque interdisciplinario*. Barcelona, Paidós, 1983 (Ed. original en neerlandès de 1978).
- DUCROT, O.: *El decir y lo dicho. Polifonía de la enunciación*. Barcelona, Paidós, 1986.
- ECO, U.: *Semiòtica i filosofia del llenguatge*. Barcelona, Laia, 1988.
- ESPINAL, M. T.: *Significat i interpretació*. Barcelona, Publicacions de l'Abadia de Montserrat, 1988.
- FOWLER, R.: *La literatura como discurso social*. Alcoi, Marfil, 1989.
- GOMIS, LL.: *Teoria dels gèneres periodístics*. Barcelona, Generalitat de Catalunya, 1989.
- GONZÁLEZ REQUENA, J.: *El discurso televisivo*. Madrid, Cátedra, 1988.
- GONZÁLEZ REQUENA, J.: *El espectáculo informativo o la amenaza de lo real*. Madrid, Akal, 1989.
- KERBRAT-ORECCHIONI, C.: *La connotación*. Buenos Aires, Hachette, 1983.
- LAVANDERA, B.: *Curso de lingüística para el análisis del discurso*. Buenos Aires, Centro Editor de América Latina, 1985.
- LEVINSON, S. C.: *Pragmática*. Barcelona, Teide, 1990.
- LOZANO, J., PEÑA-MARÍN, C. & ABRIL, G.: *Análisis del discurso. Hacia una semiótica de la interacción textual*. Madrid, Cátedra, 2a. ed., 1986.
- LOZANO, J.: *El discurso de la historia*. Madrid, Alianza, 1987.
- MARTÍNEZ, J. L.: *El lenguaje periodístico*. Madrid, Paraninfo, 1990.
- MOYA, J.: "Una anàlisi formal del llenguatge esquizofrènic". *Límits* 7 (1989), 33-45.
- ONG, W. J.: *Oralidad y escritura. Tecnologías de la palabra*. Mèxic, Fondo de Cultura Económica, 1987.
- PAYRATÓ, L.: *Català col·loquial. Aspectes de l'ús corrent de la llengua catalana*. València, Publicacions de la Universitat de València, 2a. ed., 1990.
- Periodística*, 1 (1989): *Història i mètode crític dels textos periodístics*.
- PETÖFI, J. S. & GARCÍA BERRIO, A.: *Lingüística: el texto y crítica literaria*. Madrid, Comunicación, 1978.
- RIGAU, G.: *Gramàtica del discurs*. Bellaterra, Publicacions del Departament de Filologia Hispànica de la Universitat Autònoma de Barcelona, 1981.
- SALVADOR, V.: *El gest poètic. Cap a una teoria del poema*. Publicacions de l'Abadia de Montserrat/Institut de Filologia Valenciana, 2a. ed., 1986.
- SALVADOR, V.: *La frontera literària. (Dotze discursos sobre el discurs)*. Barcelona, PPU, 1988.
- SALVADOR, V.: "Metadiscurs efímer (Una aproximació lúdica al joc conversacional)". *L'Espill* 27 (1988).
- SÁNCHEZ DE ZAVALA, V.: *Indagaciones praxiológicas sobre la actividad lingüística*. Madrid, Siglo XXI, 1973.
- SCHLIEBEN-LANGE, B.: *Pragmática lingüística*. Madrid, Gredos, 1987.
- SEARLE, J. R.: *Actos de habla. Ensayo de filosofía del lenguaje*. Madrid, Cátedra, 1980.
- STUBBS, M.: *El llenguatge i l'escola*. Barcelona, Edicions 62, 1982.
- STUBBS, M.: *Análisis del discurso. Análisis sociolingüístico del lenguaje natural*. Madrid, Alianza, 1987.
- TUSON, A.: "El comportament lingüístic: l'anàlisi conversacional". Dins A. Bastardas & J. Soler (eds.): *Sociolingüística i llengua catalana*. Barcelona, Empúries, 1988, 133-154.
- VERON, E.: *Construir el acontecimiento*. Buenos Aires, Gedisa, 1983.
- VIANA, A.: "Els cinc rellotges de Martin Joos". *L'Espill* 23-24 (1986), 43-59.
- VIANA, A.: "Sobre el català col·loquial". *Els Marges*, 35 (1986), 86-94.
- VIANA, A.: "Fuster in Fabula", *Els Marges*. 38 (1987), 33-43.
- VIOLI, P.: *El infinito singular*. Madrid, Cátedra/Universitat de València (en premsa).